

Anna Majewska-Piątkowska

Znaczenie działań Biblioteki Głównej dla integracji środowiska uczelnianego na przykładzie Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach

---

Forum Bibliotek Medycznych 1/1, 245-249

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rynku pojawia się coraz więcej ofert baz pełnotekstowych o różnym profilu, zwiększa się także oferta czasopism drukowanych. Do bibliotek należy decyzja, co zaoferują czytelnikom, aby jak najpełniej zaspokoić ich potrzeby a czytelnicy coraz częściej i chętniej korzystają z elektronicznych źródeł informacji.

Bibliografia

Bartosińska - Kasierska Monika: Sposoby reklamowania i propagowania czasopism elektronicznych w bibliotekach naukowych na przykładzie Biblioteki Instytutu Fizyki Molekularnej PAN. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* (2002, March 03) [Online]. 2002 nr 3. Protokół dostępu: <http://ebib.oss.wrocl.pl/2002/32/bartosinska.php> [25. March. 2003]

Maciejewska Łucja, Urbanczyk Barbara: Promocja i wykorzystywanie czasopism elektronicznych. Z doświadczeń Biblioteki Głównej Politechniki Wrocławskiej. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* (2001, January 01) [Online]. 2001 nr 1. Protokół dostępu: <http://ebib.oss.wrocl.pl/2001/19/maciejewska.html> [03. April. 2003]

Piotrowska Ewa, Zając Renata: Czasopisma elektroniczne w bibliotekach naukowych. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* (2002, July 07) [Online]. 2002 nr 7. Protokół dostępu: <http://ebib.oss.wrocl/2002/36/piotrowska.php> [25. March. 2003]

Wytych Włodzimierz: Kronika rozwoju publikacji elektronicznych. *PC Kurier* 1997 nr 3 s. 30–45

Mgr Anna Majewska-Piątkowska
Katowice – ŚAM

ZNACZENIE DZIAŁAŃ BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ DLA INTEGRACJI ŚRODOWISKA UCZELNIANEGO NA PRZYKŁADZIE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W KATOWICACH

Wykorzystując nowoczesne narzędzia jakimi dysponuje dziś biblioteka uczelniana, użytkownik otrzymuje usługę w coraz większym stopniu zintegrowaną. W odniesieniu do problemu tak nazwanych usług bibliotecznych, świadczonych na rzecz edukacyjnych i naukowych potrzeb w medycznych środowiskach akademickich, rodzi się pytanie: kiedy mówi się o usługach zintegrowanych, a kiedy po prostu o lepszej lub gorszej organizacji oraz w jakim stopniu nowe formy usług działają na rzecz integracji środowiska zarówno bibliotekarzy, jak i użytkowników.

Uznaliśmy, że chcąc mówić o usługach zintegrowanych należy w pierwszej kolejności przeanalizować stopień zintegrowania służb bibliotecznych, a następnie wpływ świadczonych usług na środowisko akademickie Uczelni – w naszym przypadku dość nietypowej, funkcjonującej w licznych ośrodkach miejskich rozległego regionu.

Od kilku lat Biblioteka Główna Śląskiej Akademii Medycznej realizuje konsekwentnie szeroko zakrojony program doskonalenia własnej kadry. Wykorzystywane są tu m.in. następujące działania: kolokwia, szkolenia ogólne, konwersatoria językowe.

Kolokwia odbywają się kilka razy w semestrze. Pracownicy – począwszy od młodszych bibliotekarzy, a skończywszy na kierownikach działów, czy bibliotek wydziałowych – prezentują, przed zespołem oceniającym, umiejętności zarówno merytoryczne jak i pedagogiczne. Tematyka spotkań jest zróżnicowana w zależności od zaistniałych potrzeb.

Pierwsze spotkania miały na celu z jednej strony sprawdzenie wiedzy w zakresie obsługi i pełnego wykorzystania stron internetowych uczelni i Biblioteki Głównej (obie są realizowane przez zespół pracowników bibliotecznych), z drugiej zaś ukazanie kierownikom problemów z jakimi borykają się nasi bibliotekarze i podjęcie konkretnych kroków mających na celu ich rozwiązanie. Ocena stron internetowych uświadomiła osobom je tworzącym i prowadzącym, co należy zmienić, poprawić, czy udoskonalić zgodnie z sugestiami czytelników. Kolejny cykl kolokwium był poświęcony znajomości baz danych. Kolokwia zorganizowano w taki sposób, by osobami szkolonymi byli również pracownicy działów wewnętrznych biblioteki, dzięki czemu mieli okazję do zapoznania się z bazami i ich podstawowymi możliwościami. Koniecznością było również przeprowadzenie kolokwium ze znajomości spraw prawno-organizacyjnych, obejmujące takie zagadnienia jak: *Ustawa o szkolnictwie wyższym*, *Ustawa o bibliotekach*, *Statut uczelni*, nowe władze uczelni i wydziałów, nazwiska redaktorów wydawanych przez uczelnię czasopism itp. Okazuje się, że znajomość tych spraw nie zawsze jest wystarczająca, często wrywkowa, ograniczająca się do własnego wydziału.

Drugą formą szkoleń wewnątrzbibliotecznych są szkolenia ogólne organizowane dwa razy w semestrze. Spotkania odbywają się w dawnej Sali Senatu w budynku, gdzie mieści się Biblioteka Główna. Nie wszyscy pracownicy mogą brać w nich udział, ze względu na ciągłość obsługi użytkowników w czytelnich i wypożyczalniach sieci bibliotecznej. Na spotkaniach tych obecnych jest zwykle 2/3 zespołu.

Efekty osiągnięte dzięki tym szkoleniom są następujące: spotkania cementują zespół, dają poczucie przynależności do konkretnej i silnej grupy zawodowej. Zarówno dla dyrekcji, jak i wszystkich pracowników stanowią platformę wzajemnej oceny. Zmuszają i wyrabiają nawyk śledzenia bieżącej literatury fachowej oraz dzielenia się zdobytymi wiadomościami. Omawiając wspólnie wszystkie ważniejsze zadania i problemy związane z funkcjonowaniem biblioteki, pracownicy mają poczucie współtworzenia i współodpowiedzialności, czują się partnerami w prowadzonych działaniach, a co za tym idzie, zawsze chętnie z pełną świadomością podejmują się wykonywania dodatkowych zadań. Prowadzone przez nas obserwacje wykazały, że pracownicy cenią uznanie, poczucie bezpieczeństwa i przynależności do grupy oraz zrozumienie ich indywidualnych problemów.

Kolejnym rodzajem zajęć z zakresu szkoleń wewnątrzbibliotecznych jest konwersatorium języka angielskiego, funkcjonujące w bibliotece już piąty semestr. Zespół liczy 5 osób, które zostały zakwalifikowane w drodze testu językowego. Zajęcia prowadzi obecnie rodowity Anglik. Głównym założeniem tych zajęć jest przygotowanie zespołu do coraz liczniejszych służbowych kontaktów zagranicznych oraz doskonalenie konwersacji.

Podnoszący swe umiejętności zespół pracowników zdolny jest do realizacji wszelkich proponowanych przez Bibliotekę Główną inicjatyw w zakresie tzw. usług zintegrowanych. Podstawowym narzędziem w tym zakresie jest tworzona przez zespół biblioteczny witryna internetowa biblioteki. To właśnie strona domowa jest miejscem, w którym skupiają się wszelkie możliwości usługowe biblioteki oraz wszystkie informacje, z którymi biblioteka stara się dotrzeć do pracowników uczelni.

Usługą zintegrowaną w swym założeniu, bez której nie może istnieć współczesna biblioteka, jest system biblioteczny – w naszym przypadku Aleph – który pozwala poprzez Internet nie tylko korzystać z katalogu zbiorów, ale oferuje także możliwości rezerwacji i wypożyczeń książek oraz zamawiania kserokopii.

Bazy medyczne, które posiadamy i z których korzysta się poprzez www biblioteki, a oprogramowanie ich na to pozwala, tj. *Medline* i *Embase*, wyposażyliśmy w tzw. *library holding*, czyli komunikat tekstowy opracowany w bibliotece, a zawierający informację dotyczącą dostępności na terenie uczelni do czasopism od roku 1980. Informacja ta dotyczy zarówno wersji drukowanych czasopism, jak i elektronicznych. Bezpośrednio, w trakcie pracy z bazą, można przejść poprzez katalog czasopism elektronicznych do wybranych tytułów on-line. Uczynić to może każdy czytelnik pracujący w sieci ŚAM.

Katalog czasopism elektronicznych jako samodzielna witryna budowany jest od roku 1998. Zawiera on ponad 1100 tytułów z graficznymi oznaczeniami dostępności do pełnych tekstów. Wszystkie czasopisma, które pozyskujemy z różnych źródeł – z prenumeraty drukowanej, prenumeraty on-line lub z wykupionych dostępów poprzez konsorcja np. Blackwell – znajdują się we wspólnym katalogu alfabetycznym, który podlega ciągłym uzupełnieniom. Ta zasada utrzymywana jest przez nas od samego początku pracy nad katalogiem. W tym roku dodano tytuły pochodzące z serwisu *Free Medical Journals*, a bazy *Medline* oraz *Embase* wyposażono w informacje dotyczące dostępów do tych czasopism. Przy coraz szczuplejszej własnej prenumeracie jest to cenny zabieg informacyjny.

Pracownik ŚAM może korzystać z bazy *Medline* poza siecią akademicką. Do uczelnianej bazy ma autoryzowany dostęp po uprzednim otwarciu na naszym serwerze specjalnego konta użytkownika.

Biblioteka oferuje również kompleksową usługę ekspresowej informacji. Poprzez formularz zamieszczony na naszej stronie internetowej można składać zamówienia na bieżącą dostawę przeglądu literatury na dowolny temat. W miarę możliwości przegląd

taki uzupełniają pełne teksty artykułów. Usługa ta jest wykonywana z dowolnie wybraną częstotliwością i z dowolnie wybranych przez użytkownika baz.

Zdajemy sobie sprawę, że w najbliższej przyszłości będziemy zmuszeni do kupna „zintegrowanych usług”, o których była mowa wyżej, od dostawców baz takich jak np. Ovid lub Ebsco. Uważamy, że systemy powinny jednak spełniać wszystkie indywidualne potrzeby danego środowiska. Podana w nich treść informacji zawierać powinna również dane pochodzące z biblioteki, aby użytkownik poruszał się w informacyjnym środowisku własnej uczelni i miał świadomość dysponowania określonymi zasobami i możliwościami ich otrzymania.

Kolejną usługą zintegrowaną i równocześnie integrującą środowisko jest tworzona elektroniczna wersja Bibliografii Publikacji Pracowników ŚAM w programie *Expertus*. Stanowi ona nie tylko spis publikacji, ale jest również pomocą przy wszelkich ocenach pracowników, jednostek jak i całej uczelni. Dla potrzeb parametryzacyjnych, dzięki zmodyfikowanemu oprogramowaniu bibliografia staje się niezastąpioną bazą, dzięki której można układać określone zbiory danych według dowolnych kryteriów. Ujednoliconą formuła opisów i ich zakwalifikowanie oraz przypisanie jednakowych parametrów, daje możliwość obiektywnego podliczania uzyskiwanych wyników. Zestawienia oceniające i porównujące wydziały lub katedry czy poszczególne zakłady, mogą być dokonywane samodzielnie przez personel dziekanatów czy działu nauki, jak też przez poszczególnych pracowników uczelni na użytek kolejnych ankiet oceniających. Tak opracowana programowo Bibliografia jest podstawą do wszelkich czynności bibliometrycznych firmowanych przez bibliotekę, których efektem jest przedstawienie całokształtu prac wykonywanych w uczelni.

Specjalnie opracowanym dla naszej uczelni modułem *Expertusa*, a dotyczącym ocen, jest moduł cytacji. Analiza oraz weryfikacja materiału, a następnie napełnienie własnej bazy cytacji, wymaga czasu – zebrane dane dotyczą bowiem ok. 1500 autorów z uczelni. Baza ta jest na bieżąco uzupełniana.

W uczelnianych dyskusjach oraz pracach dotyczących różnych aspektów oceniania dorobku uczelni, pracownicy biblioteki biorą czynny udział. Jesteśmy również inicjatorami powstania, złożonego z przedstawicieli wydziałów, specjalnego zespołu do spraw ocen parametrycznych. Spotkania tego zespołu mają za zadanie wypracowanie spójnej, jednorodnej interpretacji kryteriów ocen, przynajmniej na poziomie Uczelni, tak aby z poszczególnych jednostek wysyłane były jednolicie szeregowane dane. Wymogi parametryzacyjne zrodziły wiele nieporozumień w środowisku uczelnianym. Rolą bibliotekarzy stało się wyjaśnianie, zarówno przy okazji szkoleń jak i rozmów z czytelnikami oraz serii artykułów w „Biuletynie Informacyjnym ŚAM”, takich pojęć jak lista filadelfijska, impact factor itp., niejednokrotnie niezgodnie z ich sensem rozumianych lub nadinterpretowanych i to nie tylko na poziomie uczelni. Włączenie się pracowników Biblioteki w tego typu działania na rzecz całego środowiska można

potraktować jako usługę na rzecz tego środowiska, ale przede wszystkim jako usługę to środowisko integrującą.

Podjęmowane są również próby wspomaganie inicjatyw integrujących szeroko rozumiane krajowe środowisko medyczne, o których mówiono we wcześniejszych wystąpieniach. Nasze obawy budzi jednak brak jasnego określenia stopnia zintegrowania środowisk medycznych. Jakie miejsce wśród tych bibliotek widzi dla siebie Główna Biblioteka Lekarska, jakie miejsce biblioteki instytutów naukowych i wreszcie jaki jest stopień wzajemnej współpracy bibliotek akademii medycznych. Uważamy, że bez dokładnego określenia się tych wszystkich podmiotów, określenia wzajemnych więzów i wspólnych celów działania, trudno będzie mówić o realizacji zintegrowanych usług medycznych, a jeszcze trudniej podejmować kolejne działania i decyzje.

Mgr inż. Anna Grygorowicz
Mgr Małgorzata Gorczewska
Gdańsk – AM

KILKA UWAG O ORGANIZACJI WYPOŻYCZEŃ DLA STUDENTÓW Z POCZĄTKIEM NOWEGO ROKU AKADEMICKIEGO

Z początkiem każdego roku akademickiego biblioteki naukowe stają wobec problemu sprawnego wypożyczania podręczników.

Personel biblioteczny jest zmuszony obsłużyć w bardzo krótkim czasie znaczącą liczbę studentów, udostępniając setki woluminów dziennie. Okres ten wymaga sprawnej organizacji i pełnej mobilizacji całego personelu biblioteki. Jak pokazuje doświadczenie, mimo przedsięwzięcia takich środków praca innych agend biblioteki jest w tym czasie utrudniona.

Nasilające się problemy z udostępnianiem podręczników na początku każdego roku akademickiego zmusiły nas do szukania rozwiązań, które by zminimalizowały kolejki oczekujących i zniecierpliwionych studentów. Niebagatelnym aspektem tego problemu była też konieczność zapewnienia bezpieczeństwa całej instytucji, a także jej pracownikom i użytkownikom.

W wyniku analiz opracowano w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku harmonogram wypożyczeń we wrześniu i pierwszych dniach października.

Studentów podzielono na grupy — każdego dnia obsługujemy inną grupę studentów w zależności od kierunku i roku studiów oraz od litery rozpoczynającej nazwisko wypożyczającego.